

Komunistická strana Čech a Morava - odpovědi na otázky na politické subjekty kandidující v podzimních volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR týkající se problematiky vysokého školství v ČR, jeho kvality a konkurenceschopnosti

MgA. Helena Grofová, vedoucí Mediálního úseku KSČM

1. **Česká republika dlouhodobě zaostává ve financování vysokého školství za průměrem zemí OECD (v celkových výdajích na terciální vzdělávání se ČR v roce 2016 pohybovala pouze kolem 64 % průměru zemí OECD). Jakými opatřeními hodláte toto dlouhodobě trvajícím zaostáváním ČR napravit?**

Nejsme slibotechna, musíme vycházet z reality. Výše prostředků vkládaných do jakéhokoliv odvětví závisí jednak na tom, kolik peněz je k dispozici k rozdělení, jednak jak velký podíl peněz z celkového objemu financí se do daného odvětví vloží. K tomu, aby bylo prostředků k rozdělení více, je třeba lépe hospodařit – co tím KSČM míní, dává soustavně najevo v návrzích, se kterými její zástupci vystupují na příslušných fórech, hlasováním jejích poslanců v PS PČR atd. Co se týče rozdělování, celé školství, nejen vysoké, patří k prioritám KSČM. Ovšem, zvýšení nějakého dílu z celku musí být na úkor jiného dílu. My navrhuje progresivní zdanění, zavedení bankovní a digitální daně, zdanění finančních náhrad církvím, nevyhazování peněz za vojenské zahraniční mise, zamezení vyvádění peněz do zahraničí a další opatření, která povedou k získání zdrojů mj. na oblast vzdělávání.

2. **Jak se budete snažit ovlivňovat a řídit kvalitu vzdělávání v oblasti vysokého školství, včetně zajištění efektivního fungování Národního akreditačního úřadu a naplňování mezinárodních standardů v této oblasti? Budete uvažovat o optimalizaci počtu VŠ? Plánujete zavedení školného na vysokých školách? Kdy? Pro koho?**

Co se týče státních a veřejných VŠ, nemyslíme si, že je potřeba zabývat se optimalizací jejich počtu. Existenci soukromých VŠ nepovažujeme za nutnou, nicméně soukromým VŠ, které budou úspěšně plnit akreditační kritéria, nechceme klást překážky. Zavedení školného na veřejných vysokých školách jednoznačně odmítáme.

3. **Současná úspěšná mezinárodní spolupráce VŠ s mnoha prestižními partnery v oblasti vědy a výzkumu a dalších tvůrčích činností zcela nepochybně posiluje prestiž České republiky a je důležitá i pro zásadní rozvoj znalostí absolventů VŠ a jejich schopnost se globálně prosadit na budoucích trzích výrobků, služeb a myšlenek. Výzkum, vývoj, inovace a další tvůrčí činnosti, včetně uměleckých, jsou proto na půdě vysokých škol v rozvinutých ekonomikách strategicky a cíleně podporovány. Jaké konkrétní plány pro podporu a rozvoj konkurenceschopnosti ČR v oblasti vědy a výzkumu a tvůrčích činností v oblasti vysokého školství vycházejí z vašeho programu?**

Dle našeho názoru by bylo vhodné:

- stanovit podmínku pro habilitaci absolvovat postdoktorskou zahraniční stáž (aby stáž z doby doktorského studia nebyla uznána místo postdoktorské stáže) na renomovaném pracovišti v daném oboru (na některých školách to je už dávno samozřejmostí),
- vedení diplomových prací a jejich posudky svěřovat akademickým pracovníkům s doktorátem a případně odborníkům z praxe i bez doktorátu, kteří splňují jasně stanovené minimální kvalifikační požadavky,

- stanovit podmínku, že školiteli doktorandů mohou být jmenováni profesori a docenti a dále výzkumní pracovníci z pracovišť mimo vysoké školy, kteří splňují jasně stanovené minimální kvalifikační požadavky,
- vedoucí kvalifikačních prací a školitele učinit zodpovědnými za to, že kvalifikační práce nebudou plagiáty a budou v souladu s etikou.

4. Autonomie a akademická samospráva vysokých škol byla ustavena a úspěšně rozvíjena po roce 1989 a garantuje existenci vysokých škol jako demokratických institucí, založených na široké diskusi a otevřené komunikaci. Tím se rovněž významně naplňuje tzv. třetí role VŠ, protože díky akademické samosprávě i mladá generace absolvuje vysokou školu demokracie a poznává význam slov klasika TGM "demokracie je diskuse". Vyjádřete se před volbami jasně, zda budete podporovat stávající podobu autonomie a samosprávy VŠ, anebo hodláte současný stav měnit, pokud ano, tak jakým způsobem?

V zásadě nejsme proti autonomii a samosprávě VŠ. KSČM vždy usilovala o demokracii, byli a stále jsme však svědky vulgárních a pro nás nepřijatelného pojetí demokracie, nahrazení demokratických vztahů nedemokratickými (pseudodemokracií) s vyhlašováním, že je zaváděna demokracie. Živnou půdou pro pseudodemokracii, neuvažujeme-li vysloveně záporné vlastnosti jedinců, jsou nedostatečná vzdělanost v sociální problematice, překrucování dějin, nízké morálně-volní vlastnosti lidí, nevychovanost k úctě k lidem, přeceňování osobní svobody, upřednostňování seberealizace a osobního úspěchu před celospolečenskými zájmy, nedostatek pokory. Ve studijních programech by měly být zařazeny sociálně výchovné předměty.

5. Jak budete podporovat mladé vysokoškolské talenty? Budete věnovat větší pozornost a podporu náročným oborům, jejichž absolventi se úspěšně mezinárodně prosazují? Plánujete rovněž systematicky podporovat poradenská centra na VŠ zabývající se duševním zdravím studentů? Zvýšili byste financování z veřejných zdrojů související se studiem studentů se specifickými potřebami? Jak podpoříte kvalitu uchazečů o vysokoškolské studium? Zejména jejich nízká připravenost v exaktních předmětech (matematika, fyzika, další přírodovědné předměty) klesá i v mezinárodních srovnáních, což je pro budoucí prosazování ČR na mezinárodní scéně alarmující.

Ohledně podpory talentů: KSČM podporuje projekty škol a organizací zabývajících se problematikou talentů a obecně vzděláváním.

Podpora náročných oborů, jejichž absolventi se úspěšně mezinárodně prosazují – samozřejmě ano. KSČM vystupovala proti likvidaci mezinárodně uznávaných pracovišť a rušení projektů, z jejichž řešení byly vykazovány výsledky uznávané v zahraničí. Často je kritizováno období „normalizace“ za to, že řada vědců emigrovala do zahraničí. Na tomto místě je nutno připomenout, že řada vědců a tvůrčích pracovníků odešla do zahraničí v období po listopadovém převratu a uplatnili se tam neméně úspěšně než „normalizační“ emigranti.

Poradenská centra – ano.

Studenty se specifickými potřebami chceme podporovat, ale je třeba také zvažovat, zda vysokoškolské studium je pro každého z těchto studentů to nejlepší, zda některým z nich nedoporučovat vhodnější způsob seberealizace.

Nízká připravenost uchazečů v exaktních předmětech je problém velmi obtížně řešitelný. Aby se zmírnil, je potřeba, aby si ho uvědomila větší část společnosti než dosud. Působení škol musí více doplnit především výchova v rodinách. Je třeba čelit faktorům, které negativně ovlivňují zájem a úsilí žáků základních a středních škol o zvládnání učiva v exaktních předmětech. KSČM bude podporovat kladné působení škol, vzdělávacích a osvětových organizací, kulturní fronty a médií.

6. **Role učitele pro zajištění kvalitního a náročného vzdělávání studentů VŠ, vedoucího k úspěšnému uplatnění absolventů VŠ na pracovním trhu, je jistě zásadní. Průměrné mzdy vyučujících odborných asistentů na VŠ ale již zaostávají nejen za průměrnými mzdami vysokoškolsky vzdělaných pracovníků, ale v oblasti školství i za průměrnými mzdami středoškolských učitelů. Hrozí tedy nejen častější odchody talentovaných vědců do zahraničí, ale i to, že vysoké školství začnou opouštět další kvalitní pedagogové a nadějní mladí odborní asistenti, což při nadcházejícím očekávaném zvyšování počtů studentů na VŠ v důsledku demografické křivky je alarmující. Jaké konkrétní kroky pro řešení výše popsané situace navrhuje?**

Hledání možností zvětšování celkového objemu prostředků na mzdy akademických pracovníků, což je podmíněno dostatečným objemem finančních prostředků, který je předmětem první otázky. Současně je třeba si uvědomit, že mzdové předpisy některých VŠ už dlouho zaručují slušné mzdy akademických pracovníků. V důsledku toho, že veřejné VŠ mají vlastní mzdové předpisy, nejsou akademičtí pracovníci různých škol odměňováni stejně za stejnou práci, ovšem také nevystupují s požadavkem na zavedení jednotného mzdového předpisu pro všechny veřejné VŠ.

7. **Finanční situace doktorandů je především z důvodu velice nízkých stipendií dlouhodobě neudržitelná. Evropská Charta a Kodex pro vědecké pracovníky doporučují, aby se k doktorandům a doktorandkám přistupovalo jako k začínajícím výzkumníkům a výzkumnicím. Máte představu, jaký by měl být minimální garantovaný příjem studentů doktorského studia?**

Obecně by měl být minimální garantovaný příjem (stipendium) doktorandů, kteří nestudují při zaměstnání, v rámci standardní doby studia odstupňován jednak podle ročníku, jednak podle splněných studijních podmínek. Přiměřená částka při zahájení doktorského studia by mohla být přibližně x -násobek (tato výše by byla dána k diskuzi) minimální mzdy; v posledním roce standardní doby studia, s podmínkou splnění všech povinností, by mohla být asi o třetinu vyšší. Ovšem, stipendia by neměla být jediným zdrojem podpory doktorandů. Po celou standardní dobu studia, nejsou-li současně zaměstnáni, by měli mít nárok na studentské slevy (např. jízdného) bez věkového omezení a také na ubytování v kolejích za podstatně nižší cenu, než v privátech, i s případnými manželkami/manželky a dětmi, neboť u doktorandů není zvláštností mít vlastní rodinu.

8. **Značná část studentů si své VŠ studium financuje plně, či z větší části sama. Všechny náklady obecně se v poslední zvyšují, ale u dohod o provedení práce (DPP), které jsou velmi častou formou zaměstnání vysokoškolských studentů, však hranice 10 000 Kč, pod kterou se odvody neodvádí, zůstává neměnná. Podpoříte navýšení této částky, např. v návaznosti na minimální mzdu?**

V návaznosti na minimální mzdu se nebráníme diskuzi na toto téma. Ovšem je špatně, když si studenti v prezenční formě studia musí financovat studium z větší části nebo dokonce plně sami.

9. **Rostoucí byrokracie představuje stále významnější zátěž nejen pro občany ČR, ale je i značnou brzdou pro rozvoj kvality vysokého školství. Ukazuje se, že jedním z faktorů negativně ovlivňujících úbytek kvalitních a talentovaných akademických pracovníků a vědců je i jejich trvale rostoucí časová vytíženost zahrnující nejen vzdělávací, výzkumnou, vývojovou, uměleckou, projektovou, konzultační, ale i administrativní a další činnosti. Stále více je zřejmé, že bude nutné reagovat v co nejkratší době a nadměrnou administrativu a byrokracii, redukovat na únosnou mez, než se společnost včetně vysokých škol zbytným papírováním zahltí. Jak plánujete současné dusivé byrokratické prostředí ozdravit?**

Vysoká administrativní zátěž je problém celého školství. Namísto toho, aby měli učitelé klid na výuku a přípravu, musí papírovat. Jedním z řešení je digitalizace školství a sdílení dat na vysoké škole a mezi jednotlivými institucemi, dále vyčlenění pracovníka, který bude administrativu vyřizovat.

- 10. Budete otevřeně komunikovat s oběma oficiálními reprezentacemi vysokých škol, s Radou vysokých škol a Českou konferencí rektorů? Budete zodpovědně spolupracovat s reprezentacemi VŠ při přípravě legislativy a strategických dokumentů, které souvisí s vysokým školstvím? Na které vaše odborníky pro vysoké školství se budou moci reprezentace VŠ i samotné vysoké školy obracet v případě vašeho úspěchu ve volbách?**

Komunikaci považujeme za naprosto nutnou. Legislativu nelze připravovat od zeleného stolu, ale musí být prodiskutována s těmi, koho se týká, kdo zná danou problematiku, prostě s lidmi z terénu. Konkrétní odborníci budou k dispozici po volbách.